

**Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi hätäkeskustoiminnasta annetun lain muuttamisesta
annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta**

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi hätäkeskustoiminnasta annetun lain muuttamisesta annettua lakia siten, että siirtymäaikaa reaaliaikaisen tekstityksen mahdollistavan hätäilmoitustavan toteuttamiselle pidennettäisiin Euroopan unionin lainsäädännön mukaiseen enimmäisaikaan eli 28.6.2027 saakka.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.12.2025.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ	1
PERUSTELUT	3
1 Asian tausta ja valmistelu	3
2 Nykytila ja sen arviointi	3
3 Tavoitteet	4
4 Ehdotus ja sen vaikutukset	5
4.1 Ehdotus	5
4.2 Pääasialliset vaikutukset	5
5 Muut toteuttamisvaihtoehdot ja niiden vaikutukset	5
6 Lausuntopalaute	5
7 Voimaantulo	6
8 Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys	6
LAKIEHDOTUS	8
Laki hätäkeskustoiminnasta annetun lain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta	8
LIITE	9
RINNAKKAISTEKSTI	9
Laki hätäkeskustoiminnasta annetun lain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta	9

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

Hätäkeskustoiminnasta annettua lakia (692/2010) muutettiin vuonna 2023 lailla hätäkeskustoiminnasta annetun lain muuttamisesta (106/2023). Muutoksen myötä lakiin lisättiin yleiseen hätänumeroon vastaamista ja numeron esteettömyyttä koskevat säännökset. Uuden 10 a §:n mukaan Hätäkeskuslaitoksen on vastattava yleiseen hätänumeroon 112 tehtyihin hätäilmoituksiin, jotka on tehty käyttämällä reaaliaikaista puhetta tai tekstiä.

Hätäilmoituksen tekeminen reaaliaikaista tekstitystä käyttämällä tarkoittaa reaaliaikaista, merkki kerrallaan tapahtuvaa tekstipohjaista viestintää hätäkeskuksen ja hätäilmoituksen tekijän välillä. Palvelu on tarkoitettu erityisesti sellaisille henkilöille, joilla on haasteita kuulemisen tai puhumisen kanssa, mutta palvelu olisi kuitenkin avoin kaikille hätäilmoituksen tekijöille. Muutoksella pantiin täytäntöön Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi tuotteiden ja palvelujen esteettömyysvaatimuksista (EU) 2019/882 (jäljempänä *esteettömyysdirektiivi*).

Hätäkeskustoiminnasta annetun lain muuttamisesta annettu laki tulee voimaan 28.6.2025. Lain voimaantulosäännöksessä kuitenkin todetaan, että yleiseen hätänumeroon vastaaminen on saatettava lain 10 a §:n mukaiseksi vuoden 2025 loppuun mennessä. Hätäkeskuslaitoksen on siten toteutettava reaaliaikainen tekstinsyöttö hätäilmoitusten tekemiseen ja niihin vastaamiseen mainitun määräajan kuluessa. Hätäkeskuslaitos on kuitenkin ilmoittanut lain säätämisen jälkeen, että reaaliaikaisen tekstityksen toteuttaminen vaatii enemmän aikaa kuin Hätäkeskuslaitos arvioi lainmuutosta valmisteltaessa. Hätäkeskuslaitoksen mukaan se ei saa toteutettua reaaliaikaista tekstitystä laissa säädetyn siirtymäajan puitteissa.

Esteettömyysdirektiivin mukaan reaaliaikainen tekstinsyöttötoiminto on toteutettava 28.6.2027 mennessä. Koska reaaliaikaista tekstitystä ei ole mahdollista toteuttaa laissa nyt säädetyn siirtymäajan puitteissa, olisi tarkoituksenmukaista pidentää kansallisessa laissa säädettyä siirtymäaikaa esteettömyysdirektiivissä säädetyn enimmäisajan mukaiseksi.

Esitys on valmisteltu sisäministeriössä.

Luonnos hallituksen esitykseksi oli lausunnolla ajalla 18.2. - 4.4.2025.

Hallituksen esityksen valmisteluasiakirjat ovat saatavilla julkisessa palvelussa osoitteessa valtioneuvosto.fi/hankkeet tunnuksella [SM039:00/2024](#).

2 Nykytila ja sen arviointi

Hätäkeskustoiminnasta annetun lain 10 a §:n 1 momentin mukaan Hätäkeskuslaitoksen on vastattava yleiseen hätänumeroon 112 tehtyihin hätäilmoituksiin, jotka on tehty käyttämällä reaaliaikaista puhetta tai tekstiä. Hätäkeskuslaitos voi vastata myös hätäilmoitukseen, joka on tehty muuta hätäilmoituksen tekijän ja Hätäkeskuslaitoksen välisen vuorovaikutuksen mahdollistavaa tapaa käyttäen. Pykälän 2 momentin mukaan Hätäkeskuslaitoksen on vastattava yleiseen hätänumeroon 112 käyttämällä samaa kommunikaatiotapaa, kuin millä hätänumeroon on otettu yhteyttä. Jos Hätäkeskuslaitos mahdollistaa hätäilmoituksen tekemisen videokuvalla, on Hätäkeskuslaitoksen vastattava siihen interaktiiviseksi synkronoidulla puheella, tekstillä sekä videokuvalla. Pykälän 3 momentin mukaan yleiseen hätänumeroon 112 vastaamiseen liittyvistä teknisistä vaatimuksista ja standardeista voidaan säätää tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Lain 10 b §:ssä todetaan, että 10 a §:ssä säädettyjen esteettömyysvaatimusten noudattamista valvoo sisäministeriö. Hätäkeskustoiminnasta annetun lain 10 a ja 10 b §:t tulevat

voimaan 28.6.2025. Yleiseen hätänumeroon vastaaminen on kuitenkin saatettava lain 10 a §:n mukaiseksi vasta vuoden 2025 loppuun mennessä.

Sääntelyn taustalla on esteettömyysdirektiivi, jonka 4 artiklan 8 kohdan sekä liitteessä I olevan V jakson mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että sopivimman hätäkeskuksen on vastattava eurooppalaiseen hätänumeroon ”112” saapuviin hätäviesteihin asianmukaisesti kansallisen hätäpalvelun organisaatioon parhaiten sopivalla tavalla käyttämällä samaa viestintävälinettä eli synkronoitua puhetta ja tekstiä (reaaliaikainen tekstitys mukaan luettuna) tai, jos lisänä on videokuvaa, täydellisesti interaktiiviseksi synkronoitua puhetta ja tekstiä (reaaliaikainen tekstitys mukaan luettuna) sekä videokuvaa. Esteettömyysdirektiivin 31 artiklan 3 kohdan mukaan jäsenvaltiot voivat päättää soveltaa velvoitetta viimeistään 28.6.2027 alkaen.

Hätäkeskustoiminnasta annetun lain 13 b §:ssä, joka kumoutuu 28.6.2025, säädetään hätätekstiviestistä. Pykälän mukaan hätäilmoituksen voi hätätekstiviestiä käyttämällä tehdä vain se, joka on rekisteröitynyt palveluun. Alle 18-vuotiaan voi rekisteröidä hänen huoltajansa tai muu edunvalvoja. Alaikäisen omaan rekisteröitymishakemukseen tulee liittää hänen huoltajansa suostumus. Rekisteröinti on voimassa enintään kaksi vuotta kerrallaan siitä, kun hakija on saanut ilmoituksen rekisteröinnin hyväksymisestä. Jos rekisteröimätön henkilö tekee hätäilmoituksen käyttämällä hätätekstiviestiä, Hätäkeskuslaitos lähettää hänelle vastausviestin, joka sisältää pyynnön hätäpuhelun soittamiseen ja ohjeen rekisteröitymiseen. Pykälän mukaan sisäministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä rekisteröitymistä koskevasta menettelystä ja rekisteröinnin vastaanottamista koskevasta menettelystä.

Hätäkeskustoiminnasta annetun lain 25 a §:ssä säädetään hätätekstiviestin käyttäjärekisteristä, jota Hätäkeskuslaitos ylläpitää hätätekstiviestin käyttäjien tunnistamiseksi. Pykälä kumoutuu niin ikään 28.6.2025.

Säännösten kumoutuminen ei tarkoita, että mahdollisuus hätäilmoituksen tekemiseen hätätekstiviestiä käyttämällä poistuisi. Hätäkeskuslaitos ylläpitää mahdollisuutta hätäilmoituksen tekemiseen hätätekstiviestiä käyttämällä, ainoastaan velvollisuus rekisteröityä palveluun poistuu. Säännösten kumoutuminen helpottaa hätätekstiviestin käyttämistä jatkossa, sillä ennakorekisteröintivelvoite sekä vaatimus uusien rekisteröinti kahden vuoden välein ovat tosiasiassa rajoittaneet hätätekstiviestin käyttöä.

Uusi 10 a § edellyttää, että hätäilmoitus voidaan tehdä reaaliaikaisella tekstinsyötöllä. Tämä tarkoittaa sitä, että hätäilmoituksen tekijän kirjoittama teksti näkyy hätäkeskuspäivystäjälle reaaliaikaisesti merkki merkiltä ja vastaavasti hätäkeskuspäivystäjän kirjoittama teksti näkyy reaaliaikaisesti merkki merkiltä hätäilmoituksen tekijän päässä. Reaaliaikainen tekstinsyöttöpalvelu on tarkoitettu erityisesti sellaisille henkilöille, joilla on haasteita kuulemisen tai puhumisen kanssa, ja jotka ovat tähän asti tehneet hätäilmoitukset hätätekstiviestiä käyttämällä. Palvelu olisi kuitenkin avoin kaikille eikä sen edellytyksenä olisi ennakorekisteröitymistä.

3 Tavoitteet

Esityksen tavoitteena on varmistaa riittävä siirtymäaika yleiseen hätänumeroon 112 vastaamista ja numeron esteettömyyttä koskevan reaaliaikaisen tekstinsyöttötoiminnon toteuttamiselle ja käyttää esteettömyysdirektiivin mahdollistama kahden vuoden siirtymäaika kokonaisuudessaan.

4 Ehdotus ja sen vaikutukset

4.1 Ehdotus

Esityksessä ehdotetaan, että yleiseen hätänumeroon vastaaminen olisi saatettava hätäkeskustoiminnasta annetun lain 10 a §:n mukaiseksi 28.6.2027 mennessä. Toisin sanoen Hätäkeskuslaitoksen olisi mainittuun päivämäärään mennessä toteutettava yleiseen hätänumeroon 112 tehtyihin hätäilmoituksiin vastaaminen käyttämällä reaaliaikaista tekstiä.

Voimassa olevan voimaantulosäännöksen mukaan yleiseen hätänumeroon vastaaminen käyttämällä reaaliaikaista tekstiä on toteutettava 31.12.2025 mennessä. Esitetyn muutoksen myötä Hätäkeskuslaitos saisi noin 1,5 vuotta lisää aikaa 10 a §:ssä tarkoitetun reaaliaikaisen tekstinsyöttötoiminnon toteuttamiselle.

4.2 Pääasialliset vaikutukset

Esityksellä ei olisi taloudellisia vaikutuksia.

Esityksen myötä Hätäkeskuslaitos saisi noin 1,5 vuotta lisää aikaa hätäilmoituksiin vastaamisessa käytettävän reaaliaikaisen tekstinsyöttötoiminnon toteuttamiseen. Mikäli esitettyä lakimuutosta ei tehtäisi, olisi vaara siitä, että Hätäkeskuslaitos toimisi lainvastaisesti 31.12.2025 jälkeen, sillä on ilmeistä, ettei reaaliaikaista tekstinsyöttötoimintoa saada toteutettua siihen mennessä.

Hätäilmoituksen tekeminen reaaliaikaisella tekstityksellä on tarkoitettu palvelemaan erityisesti sellaisia henkilöitä, joilla on haasteita kuulemisen tai puhumisen kanssa. Esityksellä olisi vaikutuksia vammaisiin henkilöihin ja heidän avun saantiinsa hätätilanteessa, sillä ehdotetun lakimuutoksen myötä määräaika reaaliaikaisen tekstityksen käyttöönotolle hätäilmoituksen tekotapana lykkääntyisi noin 1,5 vuodella. Esityksellä voidaan arvioida olevan vaikutuksia myös lapsiin, sillä on mahdollista, että lapset suosivat hätäilmoituksen tekemistä kirjoittamalla perinteisen hätäpuhelun sijaan.

Hätäilmoituksen tekeminen tekstiviestillä on kuitenkin yhä mahdollista. Hätätekstiviestin käyttämisen edellytyksenä oleva rekisteröitymisvelvollisuus poistuu 28.6.2025, minkä jälkeen hätätekstiviestipalvelun käyttäminen tältä osin helpottuu.

5 Muut toteuttamisvaihtoehdot ja niiden vaikutukset

Yksi toteuttamisvaihtoehto olisi säilyttää nykytila ennallaan. Tässä vaihtoehdossa Hätäkeskuslaitos tulisi kuitenkin toimimaan vastoin lakia, sillä on ilmeistä, ettei se saa toteutettua reaaliaikaista tekstinsyöttötoimintoa laissa säädetyn siirtymäajan kuluessa eli vuoden 2025 loppuun mennessä. Toinen toteuttamisvaihtoehto olisi pidentää siirtymäaikaa, mutta säättää se esteettömyysdirektiivin mahdollistamaa enimmäisaikaa lyhyemmäksi. Tämä vaihtoehto ei kuitenkaan ole tarkoituksenmukainen, sillä tämänhetkisen arvion mukaan reaaliaikaisen tekstinsyöttötoiminnon toteuttamiseksi tullaan tarvitsemaan esteettömyysdirektiivin mahdollistama enimmäissiirtymäaika.

6 Lausuntopalaute

Luonnos hallituksen esitykseksi hätäkeskustoiminnasta annetun lain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta oli lausuntokierroksella ajalla 18.2-4.4.2025. Lausuntoa pyydettiin sosiaali- ja terveysministeriöltä, liikenne- ja viestintäministeriöltä, Hätäkeskuslaitokselta, Vammaisfoorumi ry:ltä, Kuurojen liitto ry:ltä, Kuuloliitto ry:ltä,

Kehitysvammaliitto ry:ltä, Autismiliitto ry:ltä sekä Samarbetsförbundet kring funktionshinder rf:ltä (SAMS). Määräaikaan mennessä lausunnon antoivat Häätäkeskuslaitos, Vammaisfoorumi ry, Kuurojen liitto ry, Kuuloliitto ry ja Kehitysvammaliitto ry. Lisäksi liikenne- ja viestintäministeriö ilmoitti, ettei sillä ole asiassa lausuttavaa.

Häätäkeskuslaitos totesi lausunnossaan esityksen vastaavan sitä, mitä se on asiasta esittänyt.

Osa vammaisjärjestöistä toi esille, että reaaliaikaisen tekstinsyöttötoiminnon viivästyminen noin kahdella vuodella voi vaarantaa vakavasti vammaisten henkilöiden oikeuden elämään ja mahdollisuuden saada apua oikea-aikaisesti. Ne huomauttivat, että tekstiviestejä numeroon 112 ei priorisoida matkapuhelinliikenteessä toisin kuin hätäpuheluita ja tämä ongelma tulisi korjata pikaisesti etenkin siksi, että reaaliaikaisen tekstinsyöttötoiminnon käyttöönotto viivästyy. SMS-tekstiviestien kulkeminen samassa viestijonossa muiden puheluiden ja viestin kanssa voi lausunnonantajien mukaan viivästyttää merkittävästi avun saamista. Vammaisjärjestöt peräänkuuluttivat reaaliaikaisen tekstinsyöttötoiminnon käyttöönottamista niin pian kuin mahdollista.

Lausuntokierroksen perusteella esitykseen lisättiin jakso 8. Lisäksi perusteluihin on lausuntokierroksen jälkeen tehty pieniä täsmennyksiä.

7 Voimaantulo

Ehdotetaan, että laki tulee voimaan 1.12.2025.

8 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys

Ehdotuksen kannalta keskeinen ihmisoikeussopimus on YK:n yleissopimus vammaisten henkilöiden oikeuksista (SopS 27/2016, *vammaissopimus*). Sopimuksen tarkoituksena on edistää, suojella ja taata kaikille vammaisille henkilöille täysimääräisesti ja yhdenvertaisesti kaikki ihmisoikeudet ja perusvapaudet. Tämän toteutumiseksi sopimusvaltiot ovat sitoutuneet muun muassa toteuttamaan kaikki asianmukaiset lainsäädännölliset, hallinnolliset ja muut toimet yleissopimuksessa tunnustettujen oikeuksien täytäntöön panemiseksi ja toteuttamaan kaikki asianmukaiset toimet vammaisia henkilöitä syrjivien säädösten, määräysten, tapojen ja käytäntöjen muuttamiseksi tai poistamiseksi. Vammaissopimuksen 19 artikla (eläminen itsenäisesti ja osallisuus yhteisössä) korostaa vammaisen henkilön itsemääräämisoikeutta, valinnanvapautta ja osallisuutta sekä riittävien palveluiden merkitystä oikeuksien toteutumisessa.

Esityksessä ehdotettu sääntely on valtiosääntöoikeudellisesti merkityksellinen perustuslain 6, 7 ja 20 §:n kannalta. Perustuslain 6 §:n 1 momentin mukaan ihmiset ovat yhdenvertaisia lain edessä. Pykälän 2 momentin mukaan ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan sukupuolen, iän, alkuperän, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Hätäilmoituksen tekemisen reaaliaikaisella tekstinsyöttötoiminnolla voidaan katsoa edistävän vammaisten henkilöiden yhdenvertaisuutta hätäpalveluiden käyttämisessä.

Perustuslain 7 §:n mukaan jokaisella on oikeus elämään sekä henkilökohtaiseen vapauteen, koskemattomuuteen ja turvallisuuteen. Kyseisellä säännöksellä ja siitä aiheutuvilla velvoitteilla on kaksi ulottuvuutta. Julkisen vallan on toisaalta itse pidättäydyttävä loukkaamasta näitä oikeuksia, mutta sen on myös luotava olosuhteet, joissa kyseiset perusoikeudet nauttivat suojaa yksityisiä loukkauksia vastaan. Erityisesti henkilökohtainen turvallisuus korostaa julkisen vallan positiivisia toimintavelvoitteita yhteiskunnan jäsenten suojaamiseksi heihin kohdistuvilta

oikeudenvastaisilta teoilta. Viranomaisen laiminlyönti toteuttaa vaaran torjumiseksi siltä olosuhteiden valossa edellytettäviä toimenpiteitä voi merkitä mainitun oikeuden loukkausta. Yksilön oikeus elämään on perusoikeuksista tärkein. Esityksellä on vaikutuksia perustuslain 7 §:n mukaisiin oikeuksiin, koska hätäilmoituksen tekemisessä käytettävän reaaliaikaisen tekstityksen käyttöönoton lykkäämisellä arvioidaan olevan vaikutuksia erityisesti vammaisten henkilöiden avun saamiseen hätätilanteessa.

Perustuslain 20 §:n mukaan vastuu luonnosta ja sen monimuotoisuudesta, ympäristöstä ja kulttuuriperinnöstä kuuluu kaikille. Lisäksi julkisen vallan on pyrittävä turvaamaan jokaiselle oikeus terveelliseen ympäristöön sekä mahdollisuus vaikuttaa elinympäristöään koskevaan päätöksentekoon. Erilaisten kommunikaatiotapojen käytön mahdollistamisella tai hätäilmoituksen tekemisessä käytettävän reaaliaikaisen tekstityksen käyttöönoton lykkäämisellä on vaikutuksia myös ympäristöön. Kaikkien mahdollisuus tehdä hätäilmoitus turvaa pelastustoiminnan tehokkuuden, joka puolestaan edes auttaa myös, että onnettomuuksista johtuvia haitallisia ympäristövaikutuksia kyetään vähentämään.

Perustuslakivaliokunta on korostanut, että siltä osin kuin Euroopan unionin lainsäädäntö edellyttää kansallista sääntelyä tai mahdollistaa sen, tätä kansallista liikkumavaraa käytettäessä on otettava huomioon perus- ja ihmisoikeuksista seuraavat vaatimukset (ks. PeVL 1/2018 vp ja PeVL 25/2005 vp). Perustuslakivaliokunta on painottanut, että hallituksen esityksessä on erityisesti perusoikeuksien kannalta merkityksellisen sääntelyn osalta syytä tehdä selkoa kansallisen liikkumavaran alasta (ks. PeVL 1/2018 vp, PeVL 26/2017 vp, PeVL 2/2017 vp, PeVL 44/2016 vp).

Yleiseen hätänumeroon vastaaminen on saatettava esteettömyysdirektiivin mukaiseksi jäsenvaltioissa viimeistään 28.6.2027. Tältä osin esityksessä käytettäisiin esteettömyysdirektiivin sallima kansallinen liikkumavara kokonaisuudessaan, mutta kuitenkin vain siltä osin, että ehdotettu sääntely ainoastaan siirtäisi hätäilmoituksen tekemisessä käytettävän reaaliaikaisen tekstityksen käyttöönottoa noin 1,5 vuodella. Esityksellä ei muuteta jo hyväksyttyä hätätekstiviestin käytön rekisteröintivelvoitteesta luopumista 28.6.2025, mikä helpottaa hätätekstiviestien käyttöä.

Esitys on toteutettu esteettömyysdirektiivin kansallisen liikkumavaran mukaisesti, eikä se vaaranna vammaisten henkilöiden suojelua ja turvallisuutta vaara- ja hätätilanteissa eikä vastuuta ympäristöstä. Hallituksen käsityksen mukaan ehdotettu sääntely ei edellä mainituilla perusteilla olisi ongelmallinen perustuslain 6, 7 ja 20 §:ssä säädetyn kannalta, kun otetaan kokonaisuutena huomioon sääntelyn tarkkarajaisuus ja täsmällisyys sekä se, että sääntely on sallittua esteettömyysdirektiivin kansallisen liikkumavaran nojalla.

Hallituksen käsityksen mukaan lakiehdotus voidaan säätää tavallisen lain säätämisjärjestyksessä.

Ponsi

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

hätäkeskustoiminnasta annetun lain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan hätäkeskustoiminnasta annetun lain muuttamisesta annetun lain (106/2023) voimaantulosäännöksen 2 momentti seuraavasti:

Yleiseen hätänumeroon vastaaminen on saatettava hätäkeskustoiminnasta annetun lain (692/2010) 10 a §:n mukaiseksi 28 päivään kesäkuuta 2027 mennessä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä 5.6.2025

Pääministeri

Petteri Orpo

Sisäministeri Mari Rantanen

Laki

hätäkeskustoiminnasta annetun lain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan hätäkeskustoiminnasta annetun lain muuttamisesta annetun lain (106/2023) voimaantulosäännöksen 2 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Yleiseen hätänumeroon vastaaminen on saatettava tämän lain 10 a §:n mukaiseksi vuoden 2025 loppuun mennessä.

Yleiseen hätänumeroon vastaaminen on saatettava *hätäkeskustoiminnasta annetun lain (692/2010) 10 a §:n mukaiseksi 28 päivään kesäkuuta 2027 mennessä.*

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20